

יוסף ורחל

נערך ויוצא לאור ע"י "הספד יוסף ורחל" (בהשתתפות כולל "חוני המעל")
 העלוך לע"ג אבי מורי ר' יוסף בר אסתר סויסה ז"ל שנלב"ע ביום י' סיון התשנ"ב
 ואימי מורתי רחל בת איז'ה סויסה ע"ה שנלב"ע ביום כ"ז מר חשוך התשע"ז

1423

שבת שלום

שבת כז' תשרי ה-תשפ"ג
 פרשה: **בראשית**
 הפטרה: **כה אמר האל**
עבת מברכין
 ראש חודש חשוך ביום שלישי ורביעי, המולד יום שלישי בשעה: 9:44
 7-1 חלקים.

הדלקת נרות - 17:40
צאת השבת - 18:31
ר"ת - 19:09

הדלקת נרות בשבת הבאה **17:32**

נח	זמנית
עמוד השחר: 5:42	5:48
זמן טלית: 5:49	5:55
זריחה: 6:49	6:54
צאת: 12:25	12:24
מנחה גדולה: 12:52	12:51
שקיעה: 18:00	17:53

Shul for phone

"בראשית ברא אלקים"
 סופי תיבות: אמת. מלמד שחותמו של הקב"ה אמת (שבת נה) ומסביר המהר"ל, שהאמת אחת היא, כאחדות הקב"ה ואילו השקרים מרובים הם. דוגמא לדבר, אמר ר' חיים הלר, שתיים כפול שתיים ארבע – אמת, אך אם לא ארבע – אין קץ לשגיאות האפשריות...

העלוך לרפואת חמי וחמולי שלום בר שמחה זמרים בת רחל מנשה בר דוד וצפורה מרת אחותי דינה בת רחל הרוצה להקדיש את העלוך או חלקו בטל... 052-5079555

"המפתח שבנקודת הראשית"

להתחיל מבראשית זה אומר לשוב אל השורשים והיסודות שעליהם עומד כל בנין חיינו, אל האמונה בבורא העולם, שברא את הכל, מקיים את הכל, ומשגיח בהשגחה מדוקדקת על הכל.

הגענו ל'אחרי החגים', כלומר שהגיע הזמן לספל בכל מה שדחינו לאחרי החגים. ובעצם עתה מתחילה השנה על כל עשייתה, גם השגרתית והאפורה וגם החדשה והמתחדשת. באותה נקודת זמן לפני שנה, לא תארנו לעצמנו את אשר יתחולל במהלך השנה החולפת. וגם כיום אנו מתבוננים על השנה העומדת לפנינו בנסיון לתאר את אשר יתחולל בה, וכמובן שאנו מוצאים עצמנו יותר מבקשים ומייחלים ופחות מסוגלים לחזות ולתאר. אך דבר אחד ברור לכולנו, תהיה זו שנה של תמורות טובות ומשמעותיות לעם ישראל ואף לעולם כולו.

כמידי שנה, גם השנה מתחילים מבראשית. להתחיל מבראשית זה אומר לשוב אל השורשים והיסודות שעליהם עומד כל בנין חיינו. בסוגיית הרצח הראשון בעולם, בודאי טמון יסוד ההתמודדות עם הרע ושלוחותיו. לאחר כעסו של קין על שלא נתקבלה מנחתו, פונה אליו בורא העולם ושואל אותו: "למה הרר לך ולמה נפלו פניך? הלוא אם תיטיב שאת, ואם לא תיטיב, לפתח הטאת רוביץ". עלינו להבין מהו הפתח שעליו מדובר, ומהי החטאת הרובצת באותו פתח.

הפתח הוא נקודת מפתח. מי ששולט על פתח הבית שולט על כל הבית, ומי ששולט על פתח העיר שולט על כל העיר. בורא העולם מבקש להציל את קין מהמעשה הנורא שהוא עומד לעשות, ואומר לו: דע לך קין, אתה כרגע עומד על הפתח. בפתח הזה ניטש מאבק השליטה בין הטוב לרע. היצר הרע מתייצב בפתח עם מוטיבציה אדירה להכשיל אותך, אך "ואתה תמשול בו". כלומר, קיבלת את הכוחות להתגבר עליו ולהכניעו, והדבר תלוי אך ורק ברצונך, ובבחירה החופשית שלך.

קין הפקיר את הפתח ליצר הרע, והגיע למעשה השפל והנורא של רצח אחיו. כל חיינו מתנהלים במעבר מפתח לפתח, תוך כדי מאבק בלתי פוסק על השליטה בו. הרגעים הראשונים בכל בוקר הם פתחו של יום. או שרגשות התורה והכרת הטוב ממלאים אותם, "מורה אני", ומשם בחיוניות ושמהה לעבודת הבורא, או שהכבוד והעצלות יחד עם מחשבות חולשה וקמנות, הם המשתלטים עליהם. וכך יום השישי הוא הפתח לשבת, ומוצאי השבת פתחו של כל השבוע, ושבת בראשית הפתח לכל השנה כולה, כי היא נקודת הראשית וממנה מתחילים ממש מבראשית.

"הישועה הכפולה"

Shul for son

שמעו של רב נחשון גאון יצא זה מכבר הרבה מעבר לתחומי בגדד עירו. מכל מדינת בבל, וגם מחוצה לה, הריצו אליו איגרות ובהן שאלות סבוכות. שלוחי דרבנן פקדו את ביתו כדבר שכשגרה, להיוועץ בו בעניינים מהותיים העומדים על הפרק.

תורה וגדולה התאחדו על שולחנו של רב נחשון גאון. פרנסתו הייתה מצויה בשפע, ותורתו נודעה בשערים. רק הצלע השלישית, צלע הבנים, העיבה עליו במקצת.

שני בנים היו לו, האי ויצחק. אולם בעוד שמבנו האי רווח רב נחשון גאון רוב נחת, בהיותו מתמיד עצום ובעל כשרון גדול, חריף ובקי – אצל בנו השני, יצחק, נדרש רב נחשון למסירות נפש של ממש על מנת לאלפו בינה, ואך בקושי עלה הדבר בידו.

שנים נקפו וחלפו, ובהגיע יצחק לגיל עשרים, לקחו אביו לחדרו ודיבר עמו גלויות.

"בני יקרי ואהובי, בוודאי הנך יודע כמה טרחות ויגיעות טרחתי ונתייגעתי עמך, ללמדך ספר, ובכל זאת לא ראית הצלחה מרובה בתלמודך", אמר. "עצתי הינה, אפוא, שתשלח ירך במסחר ותקבע עיתים לתורה, כי בישיבתך המרובה בבית המדרש אין תועלת ואין תוחלת".

יצחק הרכין ראשו בדומייה. דבריו של אביו הכאיבו לליבו, אולם הוא ידע כי אביו צודק בתכלית. אכן, ראשו קשה כברזל. אולי מוטב כי יעסוק במסחר, ויקדיש כמה שעות בכל יום ללימוד התורה.

חמש שנים חלפו מאז, חמש שנים במהלכן עסק יצחק במסחר התבואות, חמש שנים בהן גם אחרוני המפקקים נאלצו להסכים כי היה זה צעד נבון וחכם מאין כמוהו.

מסחר התבואות של יצחק פרץ ועלה מעלה מעלה. הוא התגלה כבעל חוש מסחרי מפותח, ובכל אשר שלח ידו – הצליח.

בתום חמש שנים אלו כבר נמנה יצחק על עשירי בגדד. נכסים לרוב היו לו, ועניי העיר התדפקו על דלתו בסך. ולא לחינם. ידו של יצחק הייתה פתוחה לרווחה לכל דבר שבקדושה. שלוחי דרבנן, ראשי ישיבות וסתם עניים זכו ממנו לתמיכה הגונה עד מאוד, ביד רחבה ובלב שמח.

הכל היללו ושיבחו את יצחק בנו של רב נחשון גאון, סוחר התבואות העשיר והמצליח.

לכאורה נראה היה כי יצחק צועד בדרך סלולה. הוא היה נשוי באושר, אב לבנים ולבנות, עשיר מכובד ובעל יחוס.

אולם לא. עמוק בליבו חש יצחק מרירות עמוקה ונוראה על שלא עלה בידו לגדול בתורה כאחיו רב האי, וככל שניסה להדחיק ולהבריח תחושה זו מליבו – לא עלה הדבר בידו.

"התורה הקדושה טובה מכל סחורה", מצא עצמו מהרהר שוב ושוב. "ומה יועילו לי כל הכסף והזהב שבעולם, אם אינני יודע לסחור בסחורתה של תורה?"

יכול היה יצחק להמשיך באורח חיו עדי זקנה ושיבה, להרבות בסחורה ברוב הצלחה ולהתמרמר בליבו על חסרון חכמתו, אילולי מעשה שהיה.

הודעות מרכז "Shul for son" פתוח בימים: א – ה פלא... 052-5079555

לוח שנה

לידיעת הציבור אפשר לרכוש לוח שנה. כמו כן אפשר לרכוש לוח שנה בצורת טבלה על דפים בגודל A4. הרכישה אצל יובל פרטובי פל... 0505919251

העלוך לרפואת והצלחת יוסי ביטון הבעלים של "אביזרי הגולן" וכל משפחתו ישלם ה' פעולו אמן

photo: netep & oarel [א]

"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ"

בתוקפה, ואינה טובלת עוברי עבירה ומקיאם, אך בינתיים ניתנה רשות לאחרים לשבת בה עד שנתמלאה סאתם - וכשם שאבדו אנשי דור המבול ואנשי סדום, כך נגזר עליהם עונשם, ואין כאן לא נישול ולא גזילה. ואדרבה, אם אנחנו נחטא חלילה - נגלה גם אנו ממנה חלילה וחס.

"ויכולו השמים והארץ וכל צבאם"

כך שנינו בגמרא הקדושה (שבת קיט ב), אמר רב חסדא בשם מר עוקבא: כל המתפלל בליל שבת ואומר "ויכולו", שני מלאכי השרת המלווין לו אדם מניחים ידיהם על ראשו ואומרים לו: "וסר עונך וחסאתך תכופר". תניא, רבי יוסי בר יהודה אומר: שני מלאכי השרת המלווין לו לאדם בערב שבת מבית הכנסת לביתו, אחד טוב ואחד רע. וכשבא לביתו ומצא נר דלוק ושולחן ערוך ומטתו מוצעת, מלאך טוב אומר: יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך, ומלאך רע עונה אמן בעל כרחו. ואם לאו, מלאך רע אומר יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך, ומלאך טוב עונה אמן בעל כרחו.

"ויכולו השמים והארץ וכל צבאם"

סח אליהו הנביא זכור לטוב (תנא דבי אליהו זוטא, יז): מעשה בילד שלימדו אביו ספר בראשית, פעם אחת עלה הקיסר לאותה מדינה ונפל אותו ילד בשבי וספרו עמו. חבשוהו בבית האסורים, והכניסו את ספרו לגנוי הקיסר. מצאוהו, ובאו גדולי המלכות לקרוא בו, ולא ידעו. אמרו לו: זה הספר מספרי ישראל הוא, ויש כאן ילד אחד מהם שהוא חבוש בבית האסורים. הוציאוהו והביאוהו לפני הקיסר. כיון שראה ספרו מיד חיבקו ונשקו וקראו לפני הקיסר, והיה מפרשו מן "בראשית" עד "ויכולו". כיון ששמע הקיסר שבחו של הקדוש ברוך הוא איך ברא את עולמו, מיד עמד מכסאו ונשקו לאותו ילד על ראשו ואמר לו: יודע אני שלא מצאנו את הספר אלא בגללך, כדי להתירך מבית האסורים. מיד נתן לו כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות לרוב ושיגרו בכבוד גדול אצל אביו. והלא דברים קל וחומר: ומה ילד זה, שלא למד אלא ספר בראשית בלבד, וזה לכל זה, הלומד כל חמישה חומשי תורה, וכל התורה כולה, על אחת כמה וכמה.

רש"י הביא דברי המדרש: "אמר רבי יצחק, לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מיהודש הזה לכם ראש חודשים, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל. ומה טעם פתח מ'בראשית' משום: 'כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גויים, שלא יאמרו אומות העולם לישראל: ליסטים אתם, שכבשתם ארצות שבעה עמים, הם אומרים להם: כל הארץ של הקדוש ברוך הוא, הוא בראה - ונתנה לאשר ישר בעיניו'."

אמנם המאמר מקורו במדרש, כפי שהעיר מרן החיד"א זצ"ל בספרו "נחל קדומים". אבל הגאון בעל "טורי זהב" זצ"ל כתב שראה בילדותו בכתב יד ישן, שרש"י - רבינו שלמה יצחקי זצ"ל - בחר לפתוח את פירושו המופלא לתורה במדרש זה דוקא, כדי לחלוק כבוד לאביו רבי יצחק זצ"ל ולהזכיר שמו בתחילת סיפרו. כוחו של "כיבוד אב".

ולעצם דברי המדרש, רבינו אליהו מזרחי זצ"ל מסביר את שאלתו של רבי יצחק, שהואיל ועיקר התורה ניתנה למצוותיה, היה ראוי שתהיה כשולחן ערוך, ספר מצוות גרידא. ומוסיף המהר"ל זצ"ל בספרו "גור אריה", שלכך קרויה היא "תורה", שעניינה הוראה הלכה למעשה, וכן פירש הרד"ק זצ"ל בספר "השורשים", - ואילו ספר בראשית אין בו הוראות למעשה, ומדוע נכלל בכלל התורה ולא כספר מספרי הנביאים?

ותירץ, משום "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גויים" (תהלים קי"א), שלא יאמרו אומות העולם שליסטם אנו ובחוק יד לקחנו. והקשה רבינו "לבוש האורה" זצ"ל: "מה לנו ולדיבור האומות... וכי מפני טעותם והלגנתם שלא כדון צריך להאריך בתורה כמה פרשיות שלא לצורך - מה לנו ולהלגנתם? ילעינו הם וילעינו, ואנו נקיים מצוות ה' יתברך עלינו", שציונו לכבוש את הארץ ולנחול אותה, ולקיים כל המצוות התלויות בה,

והשיב, ותשובתו אקטואלית כל כך לזמנינו: האומות עלולות לטעון, מדוע נטלנו את ארצנו בכח הזרוע ועברנו על מה שכתוב בתורה "לא תגזול", ו"לא תסיג גבול רעך". ואם נאמר שהבורא יתברך ציונו לעשות כן - ייגרם חלילה חילול השם: כיצד ציווה עלינו לנשל אומות ולעבור עבירה. ועל כך נשיב: שלו הארץ, וארץ זו יועדה עבורנו מקידמת דנא, כי "ישראל עלו במחשבה תחילה", ונבראה עבורנו ארץ שבה הרחוקות

ליל חמשה עשר

דיני עונג שבת וכבוד שבת, וההכנות לקראת שבת
ההלכות מספר "הלכה ברורה" להרה"ג דוד יוסף שליט"א

גוי העושה מלאכה בשבת עובר יהודי בקבלנות

ואם מסר לו המלאכה סמוך לשבת, יש להקל כשמשלם לגוי בקבלנות אפילו אם לא קבע עמו סכום התשלום, אלא רק הבטיח לו שישלם לו שכרו בנזר עבודתו כפי הראוי לו. אבל אם לא קבע עמו שישלם לו כפי הראוי לו, אין להקל.

ואם אמר לו הגוי בפירוש שעובד בשבילו בחנם, יש להקל, מפני שמסתבר שמה שמסכים הגוי לעבוד בחנם אינו אלא להחזיק טובה ליהודי על מה שקבל ממנו בעבר, ונחשב הדבר כמו שקבע עמו תשלום על עבודתו.

ומכל מקום אין להקל כשקבע עמו שישלם לו שכרו בקבלנות אלא בתנאי שלא אמר לו שיעבוד בשבת, וגם לא יעשה הגוי המלאכה בבית היהודי, וגם לא יעשה הגוי את המלאכה ברשות הרבים ובפרהסיא, אם ידוע ומפורסם שעושה הגוי מלאכה זו עבור היהודי. ויבוארו פרטי הדינים בענין זה להלן (סימן רמד סעיף ב' והלאה, וסימן רמו וסימן רנב).

וכל זה אינו אלא כשעושה הגוי מלאכה בקבלנות בדבר שאינו מחובר לקרקע, אבל אם היה עושה מלאכה בדבר המחובר לקרקע, כגון שבונה הגוי בית ליהודי, או שמתקן את ביתו, או שקוצר לו שדהו, אפילו אם עושה כן בקבלנות, אסור לו להניחו לעשות כן בשבת, מפני שיש לחוש בזה למראית העין, שיחשבו הרואים שהגוי הוא שכיר יום של היהודי, או משום שהרואים יבואו להקל לשכור גוי שכיר לעבוד אצלם בשדה. (ובשכיר יום אסור בכל ענין, וכמו שיבואר להלן בסעיף ו'). אבל אם עושה הגוי המלאכה במקום רחוק, והיינו מחוץ לתחום שבת של אותה העיר, וגם אין שם עיר אחרת בתוך תחום שבת של המקום שבו נעשית המלאכה, מותר.

והחמירו חכמים בשדה ובבית מרחץ המחוברים לקרקע, וחששו למראית העין יותר מדברים שאינם מחוברים לקרקע, מפני שסתם דברים מחוברים לקרקע שם בעליהם עליהם, ויש לחוש יותר שיחשבו הרואים שהגוי עובד בהם עבור היהודי, אבל בדברים שאינם מחוברים לקרקע, אין לחוש משום מראית העין אלא אם כן ידוע ומפורסם שהם שייכים ליהודי, והמלאכה בהם נעשית בפרהסיא, ובמקום שגרים שם יהודים, ולכן אין להקל ליהודי לתת לגוי לעבוד במכונת או בספינה וכיוצא בזה שידוע שהם שייכים ליהודי, משום מראית העין, כל שיש לחוש שנראה הדבר שהגוי הוא שכירו של היהודי.

ומכל מקום יש אומרים שאם דרך אנשי המקום שנותנים לגוי לבנות או לתקן הבית בקבלנות, (כמו שמקובל בזמנינו), יש להקל בזה אפילו כשעושה המלאכה בתוך התחום, שהרי ממילא הדבר ידוע ומפורסם שאין הגוי שכירו של היהודי אלא עושה עבודתו בקבלנות, ואין לחוש בזה משום מראית העין. ויש מחמירים בזה משום מראית העין. ויבואר דין זה בס"ד להלן (סימן רמד סעיף ה').

ליל חמשה עשר

"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ"

ר' לוי יצחק מברדיצ'ב עזב את בית חותנו, ונסע אל הרבי ר' שמלקי מניקלסבורג. בשחזר, שאלו חותנו: נו, מה למדת שם אצל רבך? השיב ר' לוי יצחק: למדתי שיש בורא לעולם. גער בו חותנו: לשם כך היית צריך לנסוע לניקלסבורג? והלא את המשרתת שבביתי יודעת זאת, מיד קרא למשרתת הגויה ושאלה: היודעת את שיש בורא לעולם? בוודאי אמרה. נענה ר' לוי יצחק ואמר: כן, הבל אומרים שיש בורא לעולם. ומדבי ר' שמלקי למדתי לדעת זאת...